

TEOLOGIA BOTEZULUI DOMNULUI ÎN RUGĂCIUNILE BISERICII

Pr. Asist. Dr. Ioan Valentin ISTRATI

Botezul Domnului, sărbătorit de Biserică pe 6 ianuarie, sărbătoare numită și Epifania, Teofania sau Boboteaza, este un eveniment axial al istoriei pe pământ a Cuvântului lui Dumnezeu întrupat. Botezându-se în apă, Hristos nu arată că are nevoie de pocăință, sau de spălare, ci instituie prin apă iertarea păcatelor și prezența Sfintei Treimi în Cel ce se botează. Prin Botez, Mântuitorul Hristos pune sfințenie în apă, adică ridică stihia acvatică la demnitatea de vector creat al harului dumnezeiesc, iar Botezul creștin ca înfiere a omului de către Dumnezeu este cufundarea omului în apă și în har, unite în apa cristelniței.

Cultul divin afirmă consanguinitatea liturgică și hristologică dintre Nașterea Domnului și Botez. Este unitatea dintre întruparea Logosului și arătarea Sa în lume, implicând realizarea misiunii Sale mântuitoare pentru umanitate. Praznicele Nașterii și Botezului au fost celebrate împreună în zorii Bisericii pentru a arăta unitatea mistică a temporalității hristologice și înțelesul unic și mântuitor al vieții lui Iisus: „Strălucit a fost praznicul ce a trecut, dar și mai strălucit, Mântuitorule, este cel ce vine. Acela a avut binevestitori pe îngeri, iar acesta a aflat pregătitor pe Înaintemergătorul. La acela, vărsându-se sânge, a plâns Betleemul, ca unul fără de fii, la acesta apele binecuvântându-se, cu mulți fii se cunoaște scaldătoarea. Atunci steaua a înștiințat pe magi, acum Tatăl Te arată pe Tine lumii. Cel ce Te-ai întrupat și iarăși vei veni în chip văzut, Doamne slavă Ție”¹. Pentru Biserica primară Nașterea lui Mesia era corelativă cu arătarea Sa în lume.

Există o complementaritate mistică între sărbătorile Bisericii, care toate, celebrează unirea lui Dumnezeu cu făptura. Din această perspectivă eclesială expresia care a făcut carieră în istoria Apusului

¹ *Ibidem*, alcătuire a lui Ioan monahul, p. 27.

creștin *Annus est Christus* capătă înțelegere. În iconomia treimică a vieții lui Hristos, fiecare eveniment mântuitor este *pars pro toto* adică parțialitate complementară care exprimă în mod unic integralitatea și integritatea misiunii mesianice a lui Hristos în lume. Astfel, povara de sens teologic al fiecărei sărbători este deopotrivă unică în decursul anului eclesial, dar și aceeași prin sensul hristologic unitar și unitiv pe care îl transmite și îl deschide înțelegerii comunității.

Un alt teme mistagogic al Sărbătorii Botezului lui Hristos este o anume morfologie teologică a apei ca stihie a nașterii din nou a umanității baptismale. Apa devine, din „mormântul cel așternut cu apă”² al exodului poporului lui Israel, colimvitră a vieții eterne și veșmânt al lui Dumnezeu: „Ca un soare ascuns în nori, așa Te-am cunoscut în trup, Dumnezeul meu. Deci cum stai gol acum, îmbrăcându-Te cu apele? A strigat Ioan spăimântându-se”³. Apa, prin puterea ei de-a lua forma oricărui receptacol care o primește devine matricea îndumnezeirii firii umane, zidite după „chipul lui Dumnezeu – μορφή του Θεου” (Facere 1, 27), sânul creat al unirii creaturii cu necreatul prin Botez. Îmbrăcarea lui Hristos cu apele Iordanului este semnul unei dezbrăcări a firii umane de hainele mortalității și a îmbrăcării ei cu harul etern al iubirii treimice: „Se luminează firea omenească și ia izbăvire de întunericul păcatului; și dezbrăcându-Te Tu, se îmbracă de sus, cu dumnezeiescul veșmânt al necreării”⁴.

Epifania este deci sărbătoarea îmbrăcării noastre cu slava veșnică a lui Hristos Cel ce S-a îmbrăcat cu trupul din sângele fecior-elnic al Maicii Domnului: „Ca într-un veșmânt de purpură împărătească, îmbrăcându-te cu trupul din sângele fecioresc, Doamne, vii gol la curgerile Iordanului ca să îmbraci goliciunea mea”⁵.

Textul liturgic demonstrează afinitatea ontologică a apei create (prin transparentă, fluiditate, energie vitală etc.) cu apele cele vii și necreate ale harului dumnezeiesc care izvorăsc din Duhul Sfânt prin Hristos, „Lumina lumii”: „Înțelepciunea lui Dumnezeu Care stăpânește apa cea mai nereținută și mai de deasupra din văzduh, și care liniștește adâncul și tulbură mările, vine la Iordan și primește

² *Ibidem*, p. 142.

³ *Ibidem*, p. 34.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 67.

Botez din mâna robului – Η τό άσχετον κρατούσε, καί υπερών εν αιθέρι ύδωρ, η αφύσσους χαλινούσα, καί θαλάσσας αναχαιτιζουσε, Θεού Σοφί, μολεί πρός Ιορδάνην. Βάπτισμα δέ δέχεται, χειρός εκ δούλου”⁶.

Apa este, așadar, icoana harului care curge nedeșertat și îmbelșugat împlinind ființa creată și unid-o cu Dumnezeu. Umanitatea este așadar râul creat care se revarsă fără amestecare sau dizolvare în oceanul veșnic al iubirii divine, iar fiecare persoană umană este o picătură unică din această apă iconică, care își caută izvorul: „Uimitoare și înfricoșătoare lucruri văd astăzi, zice Ioan. Acum a venit Izvorul nemuririi să ceară dumnezeiescul botez de la o mică picătură de apă”⁷ și „Cel ce ca un râu al păcii ești plin de ape tainice, Unule Doamne, venit-ai la râu, cerând să Te botezi de la o mică picătură, Cel ce singur ești fără de păcat”⁸.

Hristos este „râul cel adevărat al păcii – ο τής ειρήνης Ποταμός αληθώς”⁹ și focul cel neacoperit: „Cum Te vor primi curgerile Iordanului pe Tine, Focul cel neacoperit – τό άστεκτον πύρ?”, pentru că în El, Logosul născut din veci din Tatăl, converg toate valorile și El este Dăruitorul suprem al tuturor, „Plinirea tuturor bunătăților – Ως ων απάντων καλών τό πλήρωμα”¹⁰.

Minunea negrăită a Sărbătorii Epifaniei poate fi exprimată prin-tr-o tensiune teologică integratoare între timp și eternitate, între creat și necreat, între picătura unică și personală a ființei umane și oceanul nesfârșit al ființei dumnezeiești: „Făcătorule al vremilor și al anilor, făcându-Te sub ani, pentru milostivire, Cel ce fără de ani ai strălucit din Tatăl cel fără de început, venit-ai sub ani să speli în repejunile Iordanului greșelile tuturor”¹¹. Intrarea în timp a Celui veșnic este așadar vocația supremă și unică a creației muritoare, aceea de a se uni cu Viața pentru veșnicie: „Bucură-te pustiul Iordanului, munților săltați cu veselie că vine veșnica Viață să cheme pe Adam”¹².

Epifania – arătarea lui Dumnezeu între oameni (Θεός ο Κύριος και επέφανεν υμίν) este „începătura mântuirii – απαρχήν της σωτηρίας”¹³ și implică o adevărate liturghie a cosmosului care devine

⁶ *Ibidem*, p. 64.

⁷ *Ibidem*, p. 35.

⁸ *Ibidem*, p. 73.

⁹ *Ibidem*, p. 90.

¹⁰ *Ibidem*, p. 78.

¹¹ *Ibidem*, p. 39.

¹² *Ibidem*, p. 42.

¹³ *Ibidem*, p. 61.

o Biserică a iubirii dumnezeiești: „Ioane Botezătorule, cel ce din pântece M-ai cunoscut pe Mine, Mielușelul, fă-Mi slujbă la râu; liturghisește-Mi cu îngerii, tinzând palma, atinge-te de creștetul Meu cel preacurat; și când vei vedea munții cutremurându-se și Iordantul întorcându-se strigă cu dânșii: Cel ce Te-ai întrupat din Fecioară, spre mântuirea noastră, Doamne, slavă Ție”¹⁴. Textele liturgice *ex ore Christi* arată vocația Bisericii de Trup al lui Hristos extins în umanitate pentru veșnicie.

Botezul lui Hristos are valoare *propedeutică* (fiind împlinire a profețiilor și προθέσις pentru întreaga umanitate), *ontologică* (de sfințire a apelor și a întregului univers) și *esbatologică* (de arătare a sfârșitului tuturor celor create).

Valoarea propedeutică a Epifaniei include Botezul interior al lacrimilor și al pocăinței ca extensie interiorizată și continuitate a înnoirii baptismale pentru a primi viziunea liturgică a unirii lui Hristos cu lumea: „Vărsând credincioșilor izvoare de lacrimi din ochi, să ne curățim toată spurcăciunea sufletului, și să privim Lumina cea întreită în lumină, venind Hristos să se boteze, pe Care Îl mărturișește Tatăl din cer și asupra Căruia strălucește în chip de porumbel venirea Duhului Sfânt”¹⁵. Epifania este Botez (Βάπτισμος) și Luminare (Φωτισμός), spălare și vedere a celor dumnezeiești.

Botezul lui Hristos în apele Iordanului este și profeția Jertfei Sale pe Cruce, care este Botezul sângelui dumnezeiesc cu care Hristos botează toată umanitatea eclesială: „Din leul cel ce mare proorocul ce ce s-a aprins minunat timp de trei nopți în cele dinăuntru ale lui, iarăși a iașit, arătând tuturor, de mai înainte mântuirea de balaurul cel de oameni ucigător, prin nașterea cea de a doua în anii cei de apoi – Εκ τοντίου λέοντος ο τριέσπερος, Ξένες Προφήτης εγκάτοις φλοιδο ύμενος, Αύθις προήλθε, τής πελιγγενεσίας, Σωτηρίαν δράκοντος εκ Βροτοκτόνου, Πάσι προφαίνων, τών χρόνων εκ εσχάτων”¹⁶.

Valoarea ontologică a Botezului lui Hristos constă în faptul că Hristos realizează în Sine sfințirea întregului univers pe care l-a asumat și pe care îl poartă în veșnicia iubirii Tatălui. Întoarcerea Iordanului înapoi arată o nouă rațiune a timpului sfințit de viața lui Hristos și deopotrivă sfiiala feciorelnică a creației în fața Creatorului (pe care o întâlnim și la Nașterea lui Hristos, la moartea Lui și în toată

¹⁴ *Ibidem*, Facere a lui Anatolie, p. 42.

¹⁵ *Ibidem*, p. 45.

¹⁶ *Ibidem*, p. 145.

viața Sa mântuitoare). Minunea apelor doxologice este profetită și în Vechiul Legământ, prin trecerea prin Marea Roșie de la moarte la viață, prin oprirea apelor Iordanului pentru trecerea Chivotului Legii și a poporului ales, prin trecerea lui Ilie și Elisei prin Iordanul secăt prin puterea lui Dumnezeu și prin toate vindecările pe care Cel Preaînalt le-a lucrat prin intermediul apei curățitoare¹⁷.

Întoarcerea Iordanului este întinerirea firii omenești în lumina nupțială a iubirii veșnice a Treimii: „Lumea cea îmbătrânită în greșeli, înnoind-o Iubitorule de oameni, vii să faci oamenilor uimitoare nașterea de a doua prin apă și prin Duh. Pentru aceasta slăvim arătarea Ta”¹⁸.

Minunea întoarcerii apelor Iordanului este întoarcerea vieții la izvoarele ei dumnezeiești, la izvoarele firii (prin Adam Cel nou): „și râul Iordanului plin de evlavie și de teamă s-a întors înapoi, ridicându-ne la înălțimea mântuirii pe noi cei surpați de patimi”. Timpul este așadar convertit de Hristos, din gravitație a firii căzute, în înălțare a umanității spre cerul ontologic a unirii cu Dumnezeu. Epifania este așadar momentul inaugural al întoarcerii umanității la iubirea Tatălui prin întoarcerea minții (μετανοία): „Când Te-au văzut pe Tine, Doamne, apele Iordanului s-au întors înapoi: iar firea noastră cea întinată de multe patimi s-a întors la ceruri, închinându-se Ție”¹⁹.

Botezul este concentrarea mistică a tuturor celor create în evenimentul arătării lui Dumnezeu în lume. Astfel creația își dăruiește pânga sa *pars pro toto* spre slujirea Fiului lui Dumnezeu: „Doamne, vrând să plinești cele ce ai hotărât în veac, ai luat din toată făptura slujitori ai Tainei Tale. Din îngeri pe Gavriil, din oameni pe Fecioara, din ceruri steaua și din ape Iordanul, întru care ai pierdut fărâdelegea lumii, Mântuitorul nostru slavă Ție”²⁰.

Căderea în moarte a omului poate fi biruită prin minunea smereniei lui Dumnezeu. Cosmosul este arătat a fi prin Botez, icoana profetică a Crucii lui Hristos pe care Dumnezeu a spânzurat păcatele lumii: „Astăzi s-a spânzurat pe lemn Cel ce a spânzurat pământul

¹⁷ Paremii Epifaniei, la Vecernie reactualizează Facerea lumii, Ieșirea prin Marea Roșie și apa de la Mara, Iosua III, 7-8, 15.17, trecerea Iordanului și oprirea apelor lui, IV Regi trecerea lui Ilie și Elisei cu copilul prin Iordan, IV Regi 5, 9-14, spălarea lui Neeman sirianul, găsirea lui Moise (Ieșire 2, 5-10),

¹⁸ *Ibidem*, p. 48.

¹⁹ *Ibidem*, p. 70.

²⁰ *Ibidem*, p. 139.

pe ape” și „Cel ce ai făcut adâncurile cu porunca Ta, Iubitorule de oameni și pământul pe ape l-ai spânzurat (răstignit)”²¹. Universul întreg este o Cruce a iubirii lui Dumnezeu, iar temporalitatea este cruciformă: „Tu din patru stihii ai întocmit făptura și cu patru vremi ai încununat crugul anului – Σύ εκ τεσσέρων στοιχείων τήν κτίσιν συναρμόσας, τέτταρσι καιροίς τόν κυκλον τού ενιαυτού εστεφάνωσας”²². Botezul lui Iisus în Iordan este așadar memorialul profetic al adevăratului Botez al morții Lui pe Cruce: „Paharul pe care eu îl beau îl veți bea și Botezul cu care Mă voi boteza vă veți boteza” (Marcu 10, 39). Epifania este răstignirea apelor baptismale ca matrice a morții și învierii umanității prin Botez: „Tinsu-și-a Iordanul apele ca pe un spate cu cutremur ca să primească pe Ziditorul, Cel ce s-a botezat trupește și a sfințit pe toți care strigă nu este sfânt afară de Tine, Doamne”²³.

Umanitatea căzută este, așadar, un pământ pustiu și neroditor de sfinți și de veșnicie, iar Hristos, apa baptismală a Duhului Sfânt o readuce la viață: „Pustiu însetat, fire omenească toată, veselește-te; că iată Apa vieții se arată Hristos înnoirea tuturor ca să te adape pe tine cu harul din destul”²⁴. Apa prin transparență și fluiditate descoperă smerenia și iubirea dăruitoare de viață a lui Dumnezeu care umple și învăluie făptura în har.

Valoarea ontologică a Epifaniei constă și în deschiderea perspectivei văzute și împărtășite a îndumnezeirii în Hristos: „Împărtășindu-Te cu trupul meu îmi dai mie Dumnezeirea Ta. Că chip neschimbat al Părintelui Tău fiind, încapi sub mâinile zidirii Tale, Mântuitorule. Și om fără păcat arătându-Te, curățești, Cuvinte, cu cel asemenea pe cel asemenea”²⁵. Dacă la Nașterea lui Hristos nu au putut descoperi Taina unirii omului cu Dumnezeu decât Maica Domnului (ca izvor feciorelnic al umanității lui Dumnezeu), îngerii (ca transparente spirituale personale), păstorii (ca icoane ale nevinovăției ascetice și jertflice) și cei trei magi (ca icoane ale înțelepciunii profetice a întregii umanități), Botezul lui Hristos este sărbătoarea arătării și al vederii: „Am văzut Duhul pogorându-Se ca un porumbel și rămânând peste El. Și am văzut și am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu” (Ioan 1, 33).

²¹ *Ibidem*, p. 48.

²² *Ibidem*, p. 135.

²³ *Ibidem*, p. 84.

²⁴ *Ibidem*, p. 49.

²⁵ *Ibidem*, p. 64.

Botezul este nașterea din nou a umanității în viața eternă a lui Hristos, pecetea integrării tuturor stihilor create în iconomia iubirii lui Dumnezeu intrarea în taină în Împărăția Lui: „Băutură și ungere și Duh sunt semnele peceții Tale, Mântuitorule, și harurile de taină și răsplătirile dumnezeieștilor daruri sunt vrednice de iubire”²⁶.

Praznicul Epifaniei este mărturisirea de către Tatăl a consubstanțialității Fiului cu El: „Acesta este Fiul Meu Cel prea-iubit întru care am binevoit” (Matei 3, 17), dar și mărturisirea întregului cosmos despre dumnezeirea Fiului întrupat: astfel, Iordanul își întoarce apele Sale, iar Hristos pășește pe apele cele create dovedind stăpânirea pe care o realizează din interior tuturor celor create. El este izvorul vieții, iar materia devine veșmântul Lui „Cel ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină” (Psalm 103, 2). Această stăpânire asupra materiei El o dăruiește și celor ce cred în El și realizează întâi în trupul lor stăpânirea asupra impulsurilor și instinctelor materiale, pentru ca apoi să dispună prin smerenie de materie săvârșind minuni, care realizează planul lui Dumnezeu de mântuire a firii umane: „Cu legătura dragostei rugându-ne împreună cu Înaintemergătorul, ca niște iubitori de frați, Celui ce stăpânește toate, să ne urcăm cu Hristos Care merge pe repejunile Iordanului binecuvântând pacea”²⁷.

Dimensiunea eshatologică a Epifaniei arată vocația baptismală a întregii creații. La sfârșirea lumii, toate cele zidite vor primi botezul focului transfigurator, care creează „cerul nou” și „pământul nou” (Apocalipsa 21, 1) al unirii cu Dumnezeu. Persoanele care au refuzat Botezul cu Duhul Sfânt vor primi botezul focului veșnic, adică al suferinței nesfârșite pentru eșecul ontologic al vieții lor și al depărtării progresive de Dumnezeu, Izvorul vieții și Bucuria Cea veșnică: „Cu foc botează în cele din urmă Hristos pe cei neascultători care nu Îl socoteau Dumnezeu. Iar pe cei ce cunosc Dumnezeirea Lui, cu Duhul îi înnoiește, prin apă cu harul, de greșeli izbăvindui”²⁸.

Liturghia celebrează aceasată unitate în istorie între proorocie ca descoperire alegorică și parțială și împlinire în Hristos, Care dăruiește lumina Împărăției tuturor celor ce cred în această împlinire: „Mai înainte prin prooroci ai arătat chipurile dumnezeieștii

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*, p. 64.

²⁸ *Ibidem*, p. 145.

Tale arătări; iar acum pe cele ascunse cunoscute le faci, prin lucrări arătând astăzi oamenilor tainele dându-le înnoirea nașterii celei de-a doua – Σύμβολα πρὶν Προφήταις, παρέδειξας τῆς σῆς θεοφανείας, νῦν δέ τέ κεκρουμένα, ταῖς ενεργείαις ἐγνώρισας, ἐπιφανείς μυστήρια, ἀνθρώποις σήμερον, νέμων νέαν ἀναγέννησιν”²⁹.

Botezul lui Hristos ca moarte și înviere mistică și ritualică este o proorocie substanțială a morții Sale pe Cruce și a Învierii Sale din morți, așa cum moartea Sa este un Botez al suferinței asumate pentru întreaga umanitate („Puteți să beți paharul pe care îl voi bea Eu și să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu?”): „Hristos îngroapă în ape acum păcatele noastre ca un bun”³⁰. El este „Luminarea o φωτισμός”, iar Botezul Său este deja prezența tainică a morții Sale de viață făcătoare în lume, care va sfinți apele Botezului creștin spre mântuire: „Se botează Hristos și iese din apă ridicând împreună cu sine lumea”³¹.

Ordinea provizorie a creaturii după căderea omului care a antrenat „suspînul” și suferința naturii întregi, este așadar reșezată pe „temelia cea pusă care este Iisus Hristos” (I Corintei 3, 11), iar legile făpturii răspund, așadar, noului eon baptismal în care omul moare și înviază mistic împreună cu Hristos pentru veșnicie. Astfel, întoarcerea mării și a Iordanului din fața poporului lui Israel este profeția care ilustrează tipologic acest eon baptismal care întregește creația și îi împlinește doririle originare: „Marea a văzut și a fugit, Iordanul s-a întors înapoi” (Ps. 113, 3). Convorbirea lui Ioan cu Iisus Hristos este temeiul unei aprofundări teologice în care Botezătorul continuă săltarea de bucurie din pântecelul Maicii Sale la întâlnirea cu Mesia – Așteptarea tuturor veacurilor: „Deși ești Prunc din Maria, dar Te știi Dumnezeu mai înainte de veci”³².

Unul dintre troparele care sintetizează lucrarea de sfințire anticipativă și complementară a Botezului Domnului este cel în care innograful surprinde cele două planuri – văzut și nevăzut – ale referatului biblic baptismal, în care realitatea cerească este prefigurată iconic de actul văzut, iar înțelegerea mistică a Bisericii vede prezența Dumnezeiescului în lucrurile omenești: „Lumina cea adevărată s-a arătat și luminare tuturor se dăruiește. Se botează cu noi Hristos, Cel

²⁹ *Ibidem*, p. 84.

³⁰ *Ibidem*, p. 88.

³¹ *Ibidem*, p. 138.

³² *Ibidem*, p. 141.

ce este mai presus de toată curăția. Pune sfințenie în apă și curățire sufletelor se face aceasta. Pământesc lucru este ceea ce se vede și mai presus de ceruri ceea ce se înțelege. Prin baie este mântuirea, prin apă Duhul, și prin afundare se face suirea noastră la Dumnezeu. Minunate sunt lucrurile Tale Doamne, slavă Ție – Τό αληθινόν φώς επεφάνη, καί πέσι τόν φωτισμόν δωρείται. Βαπτίζεται Χριστός μεθ' ημών, ο πέσης επέκεινα καθαρότηός, ενίησι τόν αγιασμόν τώ ύδατι, καί Ψυχών τούτο καθάρσιον γίνεται, επίγειον τό φεινόμενον, καί υπέρ τούς ουρανούς τό νοούμενον, διά λουτρού σωτηρία, δί ύδατος τό Πνεύμα, διά καταδύσεως, η πρός Θεόν ημών άνοδός γίνεται, θαυμάσια τά έργα σου Κύριε! δόξα σοι³³.

Rugăciunea *Agghiesmei celei mari* (Sfințirea cea mare a apei)³⁴ alcătuită de Sofronie, Patriarhul Ierusalimului este o recapitulare doxologică a tuturor evenimentelor creației și mărturisește alcătuirea simfonică a universului creat. Prin intrarea lui Dumnezeu în apele Iordanului, toată firea apelor se sfințește și devine hristoforă: „astăzi apele Iordanului se petrec în vindecări cu venirea Domnului”. Apa devine icoana Duhului Sfânt Care umple toată făptura de iubirea tainică a Sfintei Treimi.

Rugăciunea Patriarhului Sofronie adresată Sfintei Treimi arată lumina diacronică a prezenței lui Hristos în decursul anului eclezial și puterea pe care El o dă oamenilor care trăiesc viața lui de jertfă și de înviere: „Că la praznicul ce a trecut, prunc Te-am văzut, iar la acesta de acum desăvârșit te vedem”³⁵. Această viață hristologică este intrarea într-o nouă ordine, cerească, a făpturii în care lumina ne-creată a lui Hristos luminează tuturor, în care viața lumii se adapă cu apele harului dumnezeiesc și persoana umană primește bucuria și demnitatea de fiu al lui Dumnezeu: „astăzi toată făptura se adapă cu curgeri tainice (...); astăzi raiul s-a deschis oamenilor și soarele dreptății ne luminează. Astăzi întunericul lumii se risipește cu arătarea Dumnezeului nostru. Astăzi toată făptura se luminează de sus ca o făclie”³⁶. Aceste cuvinte din urmă arată vocația de lumină a creației, aceea de a purta lumina cea pururea fiitoare a harului ca o făclie sau candelă a slavei lui Dumnezeu. Lumea astfel luminată de Hristos

³³ *Ibidem*, pp. 149-150.

³⁴ *Ibidem*, p. 129.

³⁵ *Ibidem*, p. 134.

³⁶ *Ibidem*, p. 135.

devine o Biserică a slavei în care cele văzute și cele nevăzute converg în laudă ca într-o Liturghie cosmică: „Ca și de stihii și de îngeri și de oameni și de cele văzute și de cele nevăzute să fie slăvit numele Tău cel preasfânt, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”³⁷.

³⁷ *Ibidem*, p. 136.

The Theology of the Baptism of the Lord in the prayers of the Church

Rev. Assist. Dr. Ioan Valentin ISTRATI

The author of the theological research called "The Theology of the Baptism of the Lord in the prayers of the Church", Rev. Assist. Dr. Ioan Valentin Istrati, analyses the main troparia, prayers and liturgical chants of the Church, related to the event of the Baptism of the Saviour. In order to discover the deep meanings of this saving event, the author realises a commentary of some of the main prayers and their theological effectiveness in the Holy Mystery of Baptism in the Church.